

Наставна програма

Слободен изборен предмет

Цртање/Сликање/Вајарство

за IV одделение

Скопје, 2022/23 година

Планирање на наставата по Слободен изборен предмет- Сликање/Цртање, Вајарство за IV одд. според новата концепција за основно образование за учебната 2022/2023 год.

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставен предмет	Сликање/Цртање/Вајарство
Изготвил:	Славица Колева и актив на IV одд - ООУ „ДИМИТАР ВЛАХОВ“-ШТИП
Адаптирал:	Катерина Кузмановска Гаштов
Училиште :	ООУ „Киро Глигоров“ - Скопје
Вид/категиорија на наставен предмет	Слободен изборен предмет
Одделение	IV (четврто)
Теми/подрачја во наставната програма	Цртање, Сликање, Вајарство
Број на часови	36

Наставна програма за слободен изборен предмет

Слободен изборен предмет: Цртање/Сликање/Вајарство

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Наставната програма вклучува релевантни компетенции од следното подрачје **Уметничко изразување и култура**:

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

VIII-A.1	да манифестира познавање на различни форми на уметничко изразување од сите области на културата (литературата, музиката, визуелните уметности, изведбените уметности, декоративните уметности, архитектурата, дизајнот);
VIII-A.3	да ги изразува сопствените идеи, искуства и емоции, користејќи уметнички или други форми на креативно изразување (индивидуални или колективни);

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:

VIII-B.2	критичкиот однос кон различните продукти на уметноста е битен за развивање на индивидуалните и општествените естетски вредности;
-----------------	--

Наставната програма вклучува дополнителни релевантни компетенции и од следните подрачја на Националните стандарди: Дигитална писменост, Личен и социјален развој, Општество и демократска култура и Техника, технологија и претприемништво

Ученикот/ученичката знае и/или умее:

IV-A.2	да процени кога и на кој начин за решавање на некоја задача/проблем е потребно и ефективно користење на ИКТ, да одбере и инсталира програми кои му/ѝ се потребни, да користи програми за заштита и да реши рутински проблеми во функционирањето на дигиталните уреди и мрежи;
IV-A.5	да определи какви информации му/ѝ се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци, информации и содржини
IV-A.8	на безбеден и одговорен начин да ги користи дигиталните содржини, образовните и социјалните мрежи и дигиталните
V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување
V-A. 7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените грижи и потреби на конструктивен начин
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги
V-A.17	да бара повратна информација и поддршка за себе, но и да дава конструктивна повратна информација и поддршка во корист на другите
VI-A.15	да идентификува ситуации во кои граѓаните можат да влијаат врз животот во заедницата и се ангажира за подобрување на состојбите,
VII-A.9	активно да учествува во тимска работа според претходно усвоени правила и со доследно почитување на улогата и придонесот

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:

IV-Б.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење – ги олеснува учењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативноста и иновативноста, нуди разни можности за забава
IV-Б.5	информациите достапни во дигиталниот простор треба да се користат етички, според дефинирани правила и за добро на луѓето
V-Б.3	сопствените постигања и добросостојба во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува
V-Б.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации
V-Б.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му/ѝ биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби
V-Б.9	барањето повратна информација и прифаќањето конструктивна критика водат кон личен напредок на индивидуален и социјален план;

V-Б.10	учењето е континуиран процес кој не завршува во училиште и не се ограничува на формалното образование.
VII-Б.5	ресурсите не се неограничени и дека е потребно одговорно да се користат.

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема 1. Цртање 12 часа

Знаења/вештини:

- Ја разбира разликата меѓу цртање и сликање
- Може да опише детал во даден цртеж
- Може да ги идентификува/препознае цртеж според дадена композиција
- Умее да употребува разновидност на видови линии
- Умее да црта мотиви од околината со примена на различни линии, вклучително и контрасни и контурни
- Разбира како се цртаат елементите во цртањето
- Сфаќа дека постои различност во близината и далечината на елементите во просторот
- Ги знае средствата со кои може да црта

Ставови/вредности:

- Почитува мислења и ставови од другите околу него
- Почитува уметност и уметнички дела
- Смета дека треба да работи самостојно и во група
- Прифаќа дека треба да нуди и да прима помош, поддршка од другите
- Разбира дека треба да се грижи за сопствениот и училишниот прибор за работа
- Верува дека со секој повторен обид ќе ги надминува предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување

Содржини (и поими)	Број на часови	Примери на активности:
Средства за цртање (молив, туш, перце, пастел, восочни бои)	1	Учениците цртаат слободен цртеж со примена на различни средства за цртање. Користат различни средства за цртање при креирање цртеж.
Цртање мотив од околината по избор/цртање мотиви од околината (линија, боја, тон, текстура, насока, големина, форма, простор, контраст, ритам, хармонија, градација, рамнотежа, единство, пропорција)	2	- Учениците цртаат она што им оставило најсилен впечаток или што им го привлекло вниманието, мотиви од околината, природни појави, случки од секојдневниот живот, мотиви од природата, применуваат разни линии и ги почитуваат принципите на цртањето. - Учениците цртаат мотиви од природата, применуваат разни линии и ги почитуваат принципите на цртањето.

Цртање „Пејзаж“ - разновидни линии (вертикални, хоризонтални, коси, дебели, тенки, криви, прави)	1	Според презентираниите дела на тема: „ Пејзаж“ учениците цртаат мотиви од природата, применуваат разни линии и ги почитуваат принципите на цртањето. Учениците се насочуваат да изберат и применат различни контрасни и контурни линии. https://thestrip.ru/mk/face/zimnie-peizazhi-znamenityh-hudozhnikov-znamenitye-zimnie/
Цртање простор - „Училница“ (простор, плоштина, форма)	1	- Учениците цртаат затворен простор - „Училница“ со користење на компјутер https://webstockreview.net/images/cartoon-clipart-classroom-7.jpg
Цртање „Коњски трки“- отворен простор (простор, отворен)	1	Учениците цртаат „Коњски трки“- отворен простор https://c8.alamy.com/comp/X0NN70/cartoon-jockey-and-horse-racing-side-X0NN70.jpg
Цртање форма „Зимзелени дрвја“ (форма, дрвени боици, пастел)	1	По претходно набљудување учениците цртаат форми, мотиви од природата, „Зимзелени дрвја“ со користење на разни линии и почитување на принципите на цртањето. http://www.gardeningknowhow.com/ornamental/trees/tgen/evergreen-tree-varieties.htm
Цртање – „Мојата соба“ (простор, затворен, восочни боици)	1	По претходна презентација учениците цртаат затворен простор „Мојата соба,, и применуваат разни линии и ги почитуваат принципите на цртањето. Учениците се насочуваат да изберат контрасни и контурни линии. http://junior2.cumbresblogs.com/2014/2014/my-room-by-ambi/
Цртање контраст на линии – „Животни, растенија и луѓе“ (контраст, линија)	1	Се опишуваат и објаснуваат со какви линии би се нацртале животните, растенијата и луѓето. Според набљудувањата и прикажаните дела учениците цртаат линии со мотиви по сопствен избор, применуваат разни линии и ги почитуваат принципите на цртањето. Се насочуваат да изберат контрасни линии. https://srekja.mk/kako-da-natsrtash-zhivotni-samo-edna-linija/
Цртање по секавање- симетрична композиција „Пеперутки и бумбари“ (композиција, симетрија)	1	Учениците цртаат симетрични мотиви и примери од секојдневното опкружување. Симетрични мотиви како пеперутка, бумбари, бубамара, жаба и др.
Анализа на цртежи – различни средства на цртање	1	Учениците набљудуваат цртежи, ликовни дела од познати автори, препознаваат средства за цртање и ликовни елементи и принципи. Учениците цртаат индивидуално по слободен мотив и прават анализа на сопствените ликовни творби. https://mk.eferrit.com/53-%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D0%BE%D0%B4-%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D1%83%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8/

Анализа и вреднување на цртежите преку ликовните уметници (Ван Гог, Корубин)	1	Учениците анализираат цртежи , ликовни дела од познати автори и ги споделуваат своите впечатоци со останатите ученици и разговараат со наставникот за вреднување на цртежите, за средствата со кои се цртаат мотиви од природата, природни појави, случки од секојдневниот живот со примена на ликовните елементи. Познати автори:Холандски сликар-(Винсент Ван Гог) со познати ликовни дела :„Свездена ноќ,, „Сончогледите, „Црвени виногради,,... Македонскиот сликар од Прилеп (Рубенс Корубин) со многубројни галерии и изложби на слики.-Патување,,... https://www.oldprilep.com/rubens-korubin/#!prettyPhoto[Gallery]/6/
---	---	---

Тема 2. Сликање 12 часа

Знаења/вештини:

- Го разбира поимот сликање
- Може да ги идентификува/препознае вајарство според дадена композиција
- Разбира како да користи различни средства за сликање при креирање слика
- Сфаќа дека постои разлика меѓу тоновите во околината и ги претставува со сликање
- Ги знае средствата со кои може да слика
- Има познавања за сликање на компјутер

Ставови/вредности:

- Почитува мислења и ставови од другите околу него
- Смета дека треба да работи самостојно и во група
- Прифаќа дека треба да нуди и да прима помош, поддршка од другите
- Подготвен/а е да презема активности кои му овозможуваат полесно да ја совлада темата
- Верува дека може да постигне повеќе
- Разбира дека треба да се грижи за сопствениот и училишниот прибор за работа
- Почитува уметност и уметнички дела.
- Верува дека со секој повторен обид ќе ги надминува предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување
- Се залага за подобрување и продлабочување на знаењата

Содржини (и поими) и	Број на часови	Примери на активности:
Средства за сликање и нивна примена-„Есен“ (водени бои, темпера, гваш)	1	Изработуваат цртеж со мотив на есента. Учениците ги набројуваат средствата за сликање (водени бои, темпера, гваш) и користат различни средства при креирање цртеж. https://thumbs.dreamstime.com/z/cartoon-beautiful-autumn-tree-mountain-background-vector-illustration-130848519.jpg
Основи на ликовниот јазик: ликовни елементи и принципи во сликањето- „Зајдисонце“ -, „Вазна со цвеќе“ (линија, боја, тон, текстура, насока, големина, форма, простор, контраст, ритам, хармонија, градација, рамнотежа, единство, пропорција)	2	-Учениците имаат насоки да нацртаат мотиви од околината, природни појави, случки од секојдневниот живот, со примена на ликовните елементи. Сликаат зајдисонце како мотив со употреба на топли бои и презентирање на различни тонови на една боја. - https://www.youtube.com/watch?v=JvWJu4JY3cU - Учениците имаат насоки да сликаат мотиви од околината, природни појави, случки од секојдневниот живот со примена на ликовните принципи(контраст, повторување -ритам,рамнотежа,градација,пропорција,единство и композиција). Сликаат вазна со цвеќе како мотив.
Боја – сликање сончев спектар- „Виножито“ (спектар, боја)	1	Учениците сликаат спектар на бои-виножито со користење на извори од интернет и со сликачки материјал по избор. https://www.symbols.com/gi.php?type=1&id=2752&i=1
Ахроматски бои (црно-бела) – „Сликање невреме / загаден град“ (простор, плоштина, форма)	1	Учениците сликаат различни природни појави,како невреме, или загаден град. Ги набројуваат средствата за сликање (водени бои, темпера, гваш) и користат различни средства при креирање цртеж . https://www.youtube.com/watch?v=JvWJu4JY3cU
Сликање тонска градација – ахроматски бои „Прослава со светилки“ (концентрична светлина) (простор, отворен)	1	Учениците сликаат мотиви од околината,на отворен просто,концентрична светлина што ја предизвикуваат прослава со светилки.Учениците користат различни средства при креирање ликовен цртеж . https://image.freepik.com/free-vector/decorative-fireworks-explosions-poster_24877-1162.jpg
Сликање тонска градација -хроматски бои – „Овошни плодови“ (тон, градација, хроматски бои)	1	Учениците разговараат со наставникот за ликовните елементи и принципи во сликањето.Се појаснува ликовниот принцип градација,тонот постепено да се промени од потемн кон посветол или обратно.Наведуваат кои се хроматски бои (сите бои од сончевиот спектар). Учениците цртаат овошни плодови во црвена боја со тонска градација. https://www.youtube.com/watch?v=JvWJu4JY3cU

Сликање хроматски и ахроматски контраст- „Ден-ноќ“ (контраст, хармонија, монотонија)	2	<p>- Учениците сликаат мотиви од околината, хармонија според пример на ликовно дело од модерната уметност со хроматски и ахроматски бои. Учениците користат различни средства при креирање ликовен цртеж .</p> <p>- Учениците сликаат мотиви од околината, контраст, хармонија според пример на ликовно дело од модерната уметност со хроматски и ахроматски бои. Сликаат ден-ноќ со примена на комплементарен контраст и користат различни средства при креирање ликовен цртеж.</p> <p>https://th.bing.com/th/id/R.74cc09805ff31e28b000d77ecec825f4?rik=%2bITn8Vo%2b0KQJUq&pid=ImgRaw&r=0</p>
Ритам на текстури- сликање „Селска носија“ (ритам, текстура)	1	<p>Учениците сликаат ритам на текстури. Сликаат „Селска носија“, традиционална народна носија од различни етнички заедници, со примена на ритам и текстура и користат различни средства при креирање ликовен цртеж.</p> <p>https://i.pinimg.com/736x/8c/60/14/8c60145242c1837bb2a7a84c1edf66ca.jpg</p>
Боја -Комплементарен контраст- „ Балони во природа, во воздух“ (боја, контраст, комплементарен контраст)	1	<p>Учениците разговараат со наставникот за ликовните елементи и принципи во сликањето. Повторуваме за боја, контрастни бои и комплементарни парови. (зелено-црвено, црвено-сино, жолто-виолетово, портокалово-сино...)</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=JvWJu4JY3cU</p>
Анализа и вреднување на цртежите преку ликовните уметници (уметник, композиција, уметничко дело)- „Онлине изложба“	1	<p>Учениците ги препознаваат средствата и ликовните елементи кои ги учи во цртежите на познати автори.</p> <p>Следат онлине изложба во некој од музејите каде се врши тој начин на работа. Ја следат изложбата при тоа вршат анализа на уметничките дела како примена на рамнотежа, контраст, симетрија, асиметрија, контура, линија, тон , боја, пропорција. (30) Mona Lisa 360° Tour Louvre museum Paris - YouTube</p>

Тема 3. Вајарство 12 часа

Знаења/вештини:

- Прави разлика меѓу слика и скулптура
- Го разбира поимот обликување, вајарство
- Може да ги идентификува/препознае видови обликување
- Може да идентификува некои видови скулптури
- Може да направи едноставен облик од глина или друг материјал и истиот да го обои
- Умее да употребува разновидност во обликувањето
- Разбира дека вајарството е обликување на просторот
- Разбира како се прави обликувањето
- Сфаќа дека постои различност во работата со различни материјали за обликување
- Ги знае материјалите кои се користат во вајарството
- Има познавања за одредени вајарски алати.

Ставови/вредности:

- Почитува мислења и ставови од другите околу него
- Смета дека треба да работи самостојно и во група
- Прифаќа дека треба да нуди и да прима помош, поддршка од другите
- Подготвен/а е да презема активности кои му овозможуваат полесно да ја совлада темата
- Верува дека може да постигне повеќе
- Разбира дека треба да се грижи за сопствениот и училишниот прибор за работа
- Почитува уметност како што е вајарството
- Верува дека вајарството е значајно за развојот на личноста
- Има позитивен став да манифестира познавање на различни видови уметност

Содржини (и поими) и	Број на часови	Примери на активности:
Средства за обликување и нивна примена – -, „Куќарка (хранилка) за птици“, -, „Новогодишни украси“ (картон, камен, стакло, глина, пластелин, пластика, дрво, метал, стиропор)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Куќарка (хранилка) за птици. Ги идентификуваат средствата со кои може да обликува и при тоа користи различни средства за обликување при создавање на скулптура.(куќарка) - Новогодишни украси - Учениците креираат различни видови на новогодишни украси со примена на различни видови на средства и материјали за моделирање и обликување. 3D Paper Christmas Tree - YouTube My favourite paper snowflakes. Fulgi de zapada din hartie. - YouTube
Основи на ликовниот јазик: запознавање со поимот обликување – „Планина“, „Природни мотиви-релјеф“, (вајарство, моделирање)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Обликуваат мотиви од околината, природни мотиви-изработка на планина со примена на различни материјали за обликување. - Обликуваат мотиви од околината, природни појави, случки од секојдневниот живот со примена на ликовните елементи Изработка на релјефна карта на РСМакедонија релјефна карта македонија - Bing images
Изработка на симетрична скулптура – „Дедо Снешко“ (скулптура, симетрија)	1	<ul style="list-style-type: none"> - Ги идентификуваат средствата со кои може да обликува и при тоа користи различни средства за обликување при создавање на симетрична скулптура.Изработуваат симетрична скулптура „Дедо Снешко“
Изработка на асиметрична скулптура – „Животно“ (асиметрија, скулптура)	1	<ul style="list-style-type: none"> Се насочуваат и поттикнуваат учениците да ги идентификуваат средствата со кои може да се обликуваат и моделираат различни предмети. Се насочуваат учениците да изработат, обликуваат и моделираат животни со различна големина
Изработка на скулптура - Техника асамблаж- „Новогодишни подароци“, „Новогодишна елка“ (асамблаж)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Се насочуваат учениците да изработат, со техника асамблаж да изработат новогодишни подароци https://i.pinimg.com/564x/0b/06/54/0b0654c38e1b7a6d7a8d41c0b042d681.jpg

		<ul style="list-style-type: none"> - Се насочуваат учениците да изработат, со техника асамблаж да изработат новогодишна елка. асамблаж техника - Bing images
<p>Изработка на скулптура – пластика- „Декоративни украси“, Декоративен украс-пластика-„Пластично шише“ (пластика, рециклирање)</p>	2	<ul style="list-style-type: none"> - Учениците изработуваат скулптура од пластика со рециклиран материјал –декоративни украси https://i.pinimg.com/originals/71/ce/15/71ce15c53fc012f720b48578e7aa6f34.jpg - Учениците изработуваат декоративен украс од пластично шише (30) Easy DIY Crafts Ideas Lilies of the Valley from Plastic Bottle - Art and Craft - YouTube
<p>Изработка на скулптура – разновидни материјали- „Кутија за моливи“, „Садови од глина“ (видови материјали)</p>	2	<ul style="list-style-type: none"> -Учениците изработуваат кутија за моливи од рециклиран материјал (30) Hướng dẫn làm HỘP ĐUNG BÚT từ giấy Carton How to make Pen Box with cardboard easy Liam Channel - YouTube - Учениците изработуваат садови од глина (30) Работилница на грнчарите -Моделирање глинени садови.wmv - YouTube